

3. Сімович В. *Граматика української мови для самонавчання та в допомогу шкільній науці*. 2-ге видання з одмінами й додатками. Київ-Ляйпціг: Українська Накладня, 1919. 584 с.

Ірина Павлюк,
аспірантка кафедри української мови та славістики,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

ВИКОРИСТАННЯ НАУКОВОГО ДОРОБКУ В. СІМОВИЧА В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-ФІЛОЛОГІВ

Сучасна філологічна освіта потребує не лише впровадження інноваційних технологій, а й переосмислення фундаментальних здобутків видатних українських мовознавців. Професійна компетентність майбутнього вчителя-філолога базується на органічному поєднанні теоретичних знань із умінням адаптувати складні лінгвістичні концепції до потреб шкільного навчання. Особливої уваги в цьому контексті набуває науковий доробок одного із «нормалізаторів української мови» В. Сімовича [2, с. 120]. Дослідження спадщини вченого у процесі підготовки словесників дозволяє сформулювати усвідомлений підхід до вивчення мови як цілісної та живої системи. Такий підхід і формує вчителя як національно-мовну особистість.

Наукова спадщина В. Сімовича є ціннісним фундаментом для української лінгвістики. Постать вченого в історії науки є багатогранною: він здобув визнання як видатний мовознавець, культурно-освітній діяч та педагог, чия діяльність була спрямована на утвердження самобутності української мови [2, с. 120]. Варто наголосити, що доробок В. Сімовича репрезентує еволюцію української мовознавчої думки, охоплюючи ключові розділи мовознавства.

У межах підготовки майбутніх словесників особливої уваги заслуговує лінгводидактичні засади щодо вивчення мови в школі. У навчальних посібниках («Поука для коректорів» (1916 р.), «Коротенька українська правопись» (1917 р.), «Як стати по українському грамотним» (1919 р.)) вчений наголошував на тому, що освітній процес не має зводитися до механічного

зазубрювання правил. Натомість, на думку дослідника, необхідно формувати навички свідомого освоєння матеріалу [1, с. 135]. Очевидно, що такий підхід залишається актуальним і для сучасної школи, оскільки вона є тим середовищем, де дитина навчається усвідомлено користуватися мовним інструментарієм. Слушною є думка В. Сімовича, що «для дитини є та мова, якою вона думає, підставою, що на ній виростають нові й нові враження, в ній вона сприймає кожен незначну для неї думку, залучаючи до тої мовної будови, хоч вона й невелика, нові й нові прибудови...» [5, с. 296]. Загальновідомо, що мова виступає фундаментом і фільтром у суспільстві. Чим міцніший фундамент та якісніші фільтри, тим вищі інтелектуальні споруди людина зможе побудувати в майбутньому.

Важливою рисою наукового світогляду В. Сімовича було утвердження самобутності української мови. Науковець засуджував будь-які прояви мовного москвофільства, під яким вбачав запозичення з інших мов не безпосередньо, а через російську, що спотворювало фонетичну, правописну і граматичну форми слова [1 с. 133]. У «Практичній граматиці української мови» автор порівнює українські мовні явища з російськими, щоб показати їхню докорінну відмінність. Мовознавець у передмові апелює до українського вчителя та читача, які навчалися в російській школі, наголошуючи, що «українська мова самостійна» і має свої окремі закони [4, с. 7]. В. Сімович чітко окреслює просвітницьку мету: «Пускаючи в світ оцю практичну граматику, я нічого більш не бажаю, як тільки того, щоб вона прислужила ся доброму ділу, щоб із неї читачі набрали ся поваги до рідної мови, щоб, пізнавши її закони, впевнили ся в тому, що вона гарна, й багата й формами, й словами, й що вона має такі завдатки розвитку, що нею вискажеш усі найглибші думки й найтоньчі почування» [4, с. 8].

Сьогодні, в умовах повномасштабного вторгнення, цей аспект спадщини вченого набуває особливої гостроти. Ідеї мовознавця стають дієвим інструментом для подолання наслідків тривалої лінгвоцидної політики та

очищення мовлення від штучних запозичень, що є критично важливим для зміцнення національної гідності.

Особливої уваги заслуговують розвідки В. Сімовича про ідіостилі класиків. Науковець аналізує мовні тонкощі в текстах, акцентуючи на важливості слова, у якому народжується мистецтво. У наукових працях мова художньої літератури постає як живий процес, у якому індивідуальний стиль автора є проявом розвитку національної мови [3]. Наприклад, у розвідці «Кулішева мова й «кулішівка»» мовознавець високо оцінив словотворчість П. Куліша, оскільки, за словами В. Сімовича, він «творив нові слова згідно з законами сучасної української мови, згідно з її духом та її вимогами», бо «видумане ним (Кулішем) слово» завжди має ознаки української мови [5, с. 336]. Зауважимо, що саме такі праці дозволяють майбутнім вчителям-філологам опанувати методику лінгвістичного аналізу художнього тексту та спостерігати за реалізацією естетичної функції слова.

Отже, науковий доробок В. Сімовича є невичерпним джерелом для вдосконалення професійної підготовки майбутніх учителів-філологів. Його ідеї про живу мову, боротьба за її самобутність та глибокий аналіз класичної літератури допомагають майбутнім філологам не лише краще знати свій предмет, а й розуміти, як зацікавити ним учнів. У часи, коли питання національної ідентичності та мовної стійкості стоять особливо гостро, досвід В. Сімовича стає тим фундаментом, на якому має будуватися робота сучасного словесника – патріота, фахівця та майстра своєї справи.

Список використаної літератури

1. Довбня Л., Товкайло Т. Внесок Василя Сімовича в історію української мовознавчої науки. *Society. Document. Communication*. 2021. Вип. 12. С. 124–144.
2. Козелко І. Термінологічна діяльність В. Сімовича на початку ХХ ст. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог: Вид-во НаУОА, 2020. Вип. 10(78). С. 120–123.

3. Пена Л. Василь Сімович про мову творів українських письменників. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2019. Т. 30 (69). № 1. Ч. 1. С. 27–31.
4. Сімович В. Практична граматики української мови. Раштат: Видання товариства «Український рух», 1918. 368 с.
5. Сімович В. Праці: у 2 т. Т. 1: Мовознавство. Чернівці: Книги – XXI, 2005. 520 с.

Юрій Петрик,
доктор філософії (PhD) в галузі історії, викладач,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»;
вчитель, Тернопільський ліцей № 21 –
спеціалізована мистецька школа імені Ігоря Герети;
Тетяна Петрик,
магістр історії, аспірантка,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка;
вчителька, Тернопільський академічний ліцей «Генезис»;
Руслан Галушка,
студент,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка;
Юрій Марцінів,
магістр історії

**ВІД «БОЖЕ, ЦАРЯ ХРАНИ» ДО «ЩЕ НЕ ВМЕРЛА УКРАЇНА»:
ВЕЛИКДЕНЬ 1915 РОКУ В ТАБОРІ ФРАЙШТАДТ
У МЕМУАРНОМУ НАРАТИВІ ВАСИЛЯ СІМОВИЧА**

Вивчаючи історичні події, процеси та явища, дослідники часто зосереджуються на глобальних тенденціях і масштабних трансформаціях, залишаючи поза увагою роль кожної окремої людини як творця цієї історії. Проте саме індивідуальний досвід дозволяє глибше зрозуміти «дух» епохи. Важливим і надзвичайно цінним джерелом у цьому контексті є мемуарні тексти, яка не лише доповнює відомі факти новими цікавими деталями, а інколи й докорінно змінює усталені уявлення про ті чи інші події. У даному дослідженні основним джерелом виступають мемуари Василя Сімовича,